

Türk Tabipleri Birliği: Birikimler ve Gelecek Perspektifi

Bu yazıyı yazmaya başladığımda ülkemiz sağlık ortamının büyük sorunları olduğunu, Sağlıkta Dönüşüm Programının yıkıcı sonuçlarının ekonomik krizin de etkisiyle iyice belirginleştiğini ama bunun kamuoyu tarafından yeterince algılanmadığını, halkın sağlık hizmetlerinden eskisi kadar memnun olmadığı ancak sorumlu olarak hekimleri gördüğünü ve hekimler ve sağlık çalışanları daha fazla çalışırsa düzelebileceğine inandığını vurgulayan bir giriş tasarlamıştım. Bültenin editörü sevgili Nilüfer Aykaç'ın benden istediği başlığı, "TTB'nin birikimini -kazanımlarını - gelecek perspektifini" buradan başlayarak anlatabileceğimi düşünmüştüm. Ama hepimizin bizzat yaşayarak öğrendiği gibi Türkiye'de gündem çok hızlı değişiyor. Nitekim Ekim ayı ortasında "yenidoğan skandalı" patlak verdi.

Bütün kamuoyu bir anda acı gerçeikle çok çarpıcı bir şekilde yüzleşmek durumunda kaldı: Sağlıkta Dönüşüm Programı ile kurulan sağlık sistemi çökmüştü. Ne yazık ki yenidoğan bebeklerin ve iyi hekimlik yapmaya çalışan hekimlerin hatta genel olarak hekimliğin üzerine çöktü denebilir.

Alpay AZAP

*Tıp Doktoru
Akademisyen
Ankara Üniversitesi
Enfeksiyon Hastalıkları
Uzmanı
Türk Tabipleri Birliği Merkez
Konsey Başkanı*

alpayazap@yahoo.com

Aslında Perşembe'nin geleceği Çarşamba'dan belliydi. Marquez'in Kırmızı Pazartesi romanında olduğu gibi, herkes bir cinayetin işleneceğini biliyordu ama hiçbir şey yapmıyordu. TTB hariç. TTB uygulanmakta olan sağlık politikalarının sağlığı ticaretin konusu hâline getireceğini, sağlığı piyasa koşullarına terk etmenin kaçınılmaz olarak sağlık ortamını çürüteceğini, halkın sağlık düzeyini geriye götüreceğini, hekimlerin ve sağlık çalışanlarının büyük hak kayıplarına uğrayacağını, sistemin son derece maliyetli ve sürdürülemez olduğunu yıllardır dile getirmekteydi. Sayısız sempozyum, çalıştay düzenledi, yayımladığı belge, rapor, kitap ve süreli yayınlar ile gidişin kötüye doğru olduğunu kamuoyuna ve yetkililere anlatmaya çalıştı. Sadece anlatmaya çalışmakla yetinmedi, çok sayıda eylem, etkinlik ve hukuksal mücadele ile kötüye gidişi durdurmaya çalıştı. Durdurmasa da yetkililerinin de itiraf ettikleri gibi yaşlatabildi. Dünya Bankası destekli dönüşüm projeleri gelişmekte olan ülkelerin pek çoğunda 5-7 yılda tamamlanırken Türkiye'de bu süre 30 yılı buldu (1986-2012). Kamu özel ortaklığı projeleri olan ve önceki sağlık bakanı Fahrettin Koca'nın görevi teslim ederken söylediği gibi bittiklerinde ülkeye 25 yılda toplam 322 milyar avroya mal olacak olan 31 Şehir Hastanesi inşası, TTB'nin yoğun itirazları ve yaptığı kamuoyu çalışmaları sayesinde 18'de kaldı. Yine Koca'nın söylediğine göre 27,5 milyar avro ile sınırlı bir maliyet ortaya çıktı. Aradaki fark bu hastanelerin toplumun sırtında ne ölçüde bir yük olduğunu anlamamıza yetecektir sanırım. Evet kamu özel ortaklığı ile yapılanların sayısının 18'de kalması iyidir ancak bu 18 hastane bile, 900'den fazla hastanesi bulunan SB'nin merkez bütçesinin 2025 yılında %11'ini tüketecektir. Açılan bu devasa hastaneler toplam yatak sayısında da ciddi bir artışa neden olmamış, SB'na bağlı yatak sayısı 2002-2022 yılları arasında sadece %30 artarak 125.743'ten 163.207'ye çıkmıştır. Aynı sürede özel hastane yatak sayılarındaki artış oranı %450'dir. Sahi yenidoğan skandalı kamuda yeterli yatak olmadığı için bebeklerin özele yönlendirilmesinden kaynaklanmamış mıydı?

Bu devasa hastanelere rağmen kamuda yataklar niye yeterince artmadı acaba? Çünkü şehir hastaneleri açılırken yıllardır o ile hizmet veren toplamda aynı yatak sayısına sahip hastaneler kapatıldı. TTB ve bazı sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelmesiyle Ankara'da oluşturulan "Hastanemi Açın Platformu" nun girişimleri ile bazı hastaneler kapatılmaktan kurtarıldı. Ama asıl başarı kapatılan hastanelerin şehir merkezindeki bina ve arazilerinin bedelsiz olarak Şehir Hastanelerini yapan firmalara verilmesini sağlayan ihale maddesinin TTB'nin açtığı dava sonucunda iptal edilmesi oldu. TTB son 30 yılda yürüttüğü yoğun çalışmalar, meslek etik değerlerinin uygulanması, mesleki bağımsızlığın korunması, özlük hakları ve halk sağlığının geliştirilmesi için kimi küçük kimi büyük ama hepsi çok önemli kazanımlar elde edilmesini sağladı: Sağlık Bakanlığı'nda çalışan hekimlerin mesai süresi uzatılmaksızın 12.00-13.00 saatleri arasında öğle tatili yapabilmelerinden tutun da Sağlık Bakanlığı hastanelerinde işçi sağlığı ve güvenliği birimlerinin kurulmasına kadar. Bunun yanı sıra halk sağlığının korunması, geliştirilmesi için şart olan toplumda demokratik ve barışçıl bir ortamın yerleşmesi için de her zaman üzerine düşen görevleri yapmaya gayret gösterdi. Tıp eğitimi de önemle üzerinde durduğu bir alan oldu. TTB'nin öncülüğünde Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu (UDEK) çatısı altında bir araya gelen Tıpta Uzmanlık Dernekleri tıp eğitiminde yaşanan sorunlara hep birlikte çözümler üretmeye devam etmektedir. Meraklı okurlar TTB'nin son 30 yıldaki faaliyetlerinin kısa bir dökümünü TTB ve Kazanımlarımız kitapçığında bulabilirler

► (<https://www.ttb.org.tr/405yj3s>).

Hiçbir şey eskisi gibi olmamalı!

Gelelim bugüne. İstanbul'da yeni doğan bebeklerin ölümleri pahasına Sosyal Güvenlik Kurumundan ve ailelerden para kazanmak için bir sermaye çetesi tarafından anlaşmalı hastanelere yönlendirildiği skandal toplumu derinden

sarstı ve sağlık sistemine ilişkin algıyı temelden değiştirdi. TTB'nin yıllardır anlatmakta zorlandığı hataların ve yanlışların görünür hâle gelmesine yol açtığı gibi daha iyi bir sağlık sisteminin nasıl olması gerektiğine dair arayışların da gündeme gelmesini sağladı. Bundan sonra sağlık sisteminde köklü değişiklikler yapılmadan bu türden ciddi sonuçların engellenemeyeceği, halkın nitelikli ve erişilebilir bir sağlık hizmeti alamayacağı, hekimlerin ve sağlık çalışanlarının yaşadıkları sorunların çözüme kavuşturulamayacağı apaçık bir gerçek olarak ortadadır. Bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmamalıdır.

Ne Yapmalı?

Sağlığın temel bir hak olduğunu, sağlık sisteminin para kazanmak için değil toplumu hastalıklardan korumak, sağlık düzeyini yükseltmek için örgütlenmesi gerektiğini kabul eder ve sağlık yönetimine bilimsel bir bakış açısıyla yaklaşacak olursak yapılması gereken çok bellidir: Birinci basamak güçlendirilmelidir. Elbette dünyada ideal bir sağlık sistemi yok. Her ülke kendi nüfusunun özellikleri, kendi

olanakları çerçevesinde ihtiyacı karşılayacak özgün bir sistemi hayata geçirmelidir. Ancak sağlık alanında başarılı ülkelerin hepsinin başarısının arkasında yatan birinci basamak sağlık hizmetlerinin güçlü olmasıdır. Koruyucu hekimliği önceleyen, geliştiren güçlü bir birinci basamak toplumun daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır. Gerekli teknik alt yapısı hazırlanmış, donanımı sağlanmış, ekip hizmeti vermek üzere yeterli sayıda aile hekimi hemşire, ebe, sağlık teknisyeni bulunan hem bölge hem nüfus tabanlı örgütlenmiş birinci basamak sağlık birimleri oluşturulduktan sonra getirilecek sevk zinciri sayesinde 2. ve 3. basamaklardaki gereksiz yığılma engellenerek gerçekten ileri değerlendirme ve takip ihtiyacı olan hastalara hastanelerde yeterince zaman ve emek ayrılması sağlanabilecektir. Bu birinci önceliğimiz olmalıdır. Sağlık sistemi kamucu bir anlayışla, prim ve vergilerden ayrılan kaynaklarla finanse edilmeli, kamunun özel sağlık sektöründen hizmet alımı modelinden vazgeçilmelidir. Bir başka ifadeyle özel sağlık kuruluşları "özelleştirilmeli"dir. Kamu kurumları da "kamulaştırılmalı"dır. Kamuda hem hizmetin niteliğini hem

de iş barışını bozan performans, taşeronlaşma gibi yöntemler terk edilmelidir. Hekimlere ve tüm sağlık çalışanlarına insanca yaşayabilecekleri, tek kalemde oluşan, emekliliğe yansıyan, rapor ve izin durumlarında kesilmeyecek bir ücret verilmelidir.

Ülkemizin kısa sürede bu köklü değişiklikleri yapabilecek maddi kaynakları, yetişmiş insan gücü ve birikimi bulunmaktadır. Eksik olan siyasi iradedir. Elbette siyasetçilerin böyle bir sistemi kendiliklerinden hayata geçirmeleri beklenemez. Ne yazık ki onlar sağlıktan para kazanmak isteyenlerin çıkarlarını korumakta, her alanda olduğu gibi sağlık alanında da piyasa koşullarını geçerli hâle getirmekteler. Yenidoğan skandalı da bu durumu maalesef değiştirmedir. Halen TBMM’de görüşülmekte olan 2025 yılı Sağlık Bakanlığı bütçesinden de, Sağlık Bakanlığı’nın yeni çıkardığı Aile Hekimliği Performans ve Ödeme Yönetmeliği’nden de bu net bir şekilde anlaşılmaktadır. Bütçenin dörtte üçü tedavi edici hizmetlere ayrılırken, aile sağlığı merkezi sayısını toplumun ihtiyacını karşılayacak düzeye getirmek için herhangi bir kaynak ayrılmamaktadır. Toplum hastalansın daha çok doktora başvursun, daha çok tetkik yapılsın, daha çok ilaç yazılsın, daha çok ameliyat yapılsın böylece bir sektör olarak sağlık sistemi büyük paraların döndüğü, özel teşebbüs sahipleri için kârlı bir yatırım alanı olsun istenmektedir. Oysa sağlık sistemi esas olarak para kazanmak için değil insanların sağlıklı bir yaşam sürmesi için örgütlenmelidir. Elbette bu örgütlenme içinde özel sektörün de bir rolü vardır. Özel sektörde gayet başarılı, meslek etik değerlerine sıkı sıkıya bağlı hekimler, sağlık çalışanları önemli hizmetler yapmaktadır. Kamu sağlık kuruluşları yerine özelden hizmet almayı tercih eden kişiler olacaktır. Ancak özel sektörün kamu kaynaklarıyla finanse edilmesi yenidoğan skandalına benzer ciddi sonuçlara yol açması kaçınılmazdır.

Yenidoğan skandalı birkaç kendini bilmez, ahlak ve vicdan yoksunu sağlık çalışanının işledikleri büyük bir suçtan ibaret değildir. Bu suçu işlenebilir kılan ortam ve koşullar ortadan kaldırılmadığı sürece böyle daha çok suça şahit olacağımız kesindir. Nitekim bu olaydan sonra Türkiye’nin her yerinden benzer bildirimler gelmektedir. Sorun sistem sorunudur. Sistem köklü şekilde değişmedikçe bu sorun çözülmez.

Türk Tabipleri Birliği olarak yıllardır yürüttüğümüz çalışmaların, çabaların sağladığı pratik ve teorik birikimimiz sayesinde daha iyi bir sağlık sisteminin sağlanması için önümüzdeki aylarda kamuoyunu ve yetkilileri yönlendirebileceğimizi düşünüyoruz. Bunun için sağlığın gündem olacağı 14 Mart haftasına yoğunlaşmak üzere çeşitli etkinlikler, çalışmalar, görüşmeler ve eylemler yapılması gerektiğini değerlendiriyoruz. Bu faaliyetleri başlatmak üzere odalarımızın temsilcilerinin katılımıyla 23 Kasım’da Ankarada Genel Yönetim Kurulu topladık. Önümüzdeki aylarda etkili bir çalışma sürdürerek, ayrıntılarıyla planlayacağımız yeni bir sağlık sistemini 14 Mart Haftasında “Halkımız, Hekimler ve Sağlık Çalışanları İçin Daha İyi Bir Sağlık Sistemi Mümkün” başlığıyla kamuoyu ile paylaşmayı amaçlıyoruz.

Öte yandan sağlık ortamının karmaşık sorunlarının çözülmesinde ancak hep birlikte çalışabilirsek sonuç alacağımızı da unutmamamız gerekiyor. Bu açıdan tüm hekim arkadaşlarımızı buldukları illerde tabip odaları çalışmalarına katılmaya, birlikte üretmeye, birlikte değiştirmeye davet ediyoruz. Son söz olarak bebeklerin kâr hırsına kurban gitmediği, yoksulluktan çocukların ölmediği, tüm hekimlerin ve sağlık çalışanlarının gelecek kaygısı olmadan iyi koşullarda hizmet verdiği bir sağlık sistemini hep birlikte kurabileceğimizi biliyor, tüm hekim arkadaşlarımızı saygı ve sevgilerimizle buradan selamlıyoruz.